

Klub ekologické výchovy Praha

Specializační studium koordinátorů EVVO

**Školní program environmentální výchovy,
vzdělání a osvěty
ZŠ a MŠ Nerudova, České Budějovice**

2016

Mgr. Jana Kittelová

Abstrakt

Závěrečná práce s názvem „Školní program environmentální výchovy, vzdělání a osvěty ZŠ a MŠ Nerudova, České Budějovice“ byla zpracována v rámci specializačního studia pro koordinátory EVVO. Samotná práce je zaměřená na dlouhodobou koncepci rozvoje EVVO na naší škole. Smyslem práce je položit základ pro rozvoj environmentální výchovy naší školy, směřující k výchově k udržitelnému rozvoji.

Klíčová slova

environmentální výchova, trvale udržitelný rozvoj, školní program environmentální výchovy (ŠVEP), základní škola

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval/a samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Klubu ekologické výchovy Praha a zpřístupněna pouze ke studijním účelům.

.....

Obsah

1. ÚVOD	5
2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	5
2.1. Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta (EVVO)	5
2.2. ŠVEP jako strategický dokument rozvoje EV ve škole	6
2.3. Úloha koordinátora EV na škole:	7
3. METODIKA	8
3.1. Dotazník pro pedagogy	8
3.2. SWOT analýza	9
4. PRAKTICKÁ ČÁST S VÝSLEDKY PRÁCE	9
4.1. Charakteristika školy	9
4.2. Aktivity zaměřené na EVVO:	11
4.3. Zařazení EV do ŠVP	13
4.4. Vyhodnocení „Dotazníku pro pedagogy“	15
4.5. SWOT analýza stavu environmentální výchovy na ZŠ Nerudova	17
5. ZÁVĚR	20
6. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	21
7. SAMOSTATNÁ PŘÍLOHA	22

1. ÚVOD

Jako téma závěrečné práce specializačního studia pro koordinátory EVVO jsem si vybrala plán environmentální výchovy, neboť naše škola tento strategický dlouhodobý dokument nemá. Prozatím jsme pracovali jen s akčním – ročním plánem. Ráda bych vytvořila dlouhodobý plán environmentální výchovy, o který bych se v příštích letech při své práci neopírala jen já, ale i ostatní pedagogové naší školy při realizaci environmentální výchovy a při jejím začleňování do výuky.

2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2.1. *Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta (EVVO)*

„Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, §16)

Environmentální výchovou, vzděláním a osvětou rozumíme:

- vést žáky k získání znalostí a dovedností týkajících se zákonitostí biosféry, vztahů člověka a životního prostředí v lokálním i globálním rozměru,
- vytvářet možnost konkrétních situací a příkladů, v nichž žáci projevují svůj vztah k přírodě a učí se zodpovědnému jednání,
- působit na utváření životního stylu a hierarchie životních hodnot ve smyslu potřeb trvale udržitelného rozvoje.

Trvale udržitelný rozvoj

„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 6)

Cíle EVVO jsou:

- naučit žáky pozitivnímu vztahu k přírodě,
- rozvíjet ekologickou etiku tak, aby žáci získali citové vztahy k prostředí, ve kterém žijí,
- naučit žáky vážit si každého člověka a výsledků jeho práce, pochopit, že každý jedinec má své místo na této Zemi,
- vytvářet předpoklady k předcházení negativních jevů (užívání drog, alkoholu, atd.),
- vytvářet hodnotové orientace prostřednictvím ekologické výchovy.

2. 2. ŠVEP jako strategický dokument rozvoje EV ve škole

Východiska pro realizaci koncepčního rozvoje EVVO na škole

Legislativní a další významné dokumenty pro realizaci VUR na školách např. Metodický pokyn MŠMT, SP EVVO a jeho akční plán 2012-2015, KK krajů, Národní strategie pro UR a její akční plán do roku 2015 s výhledem do roku 2020, Dekáda výchovy pro UR. (Švecová, 2012)

Školní program EVVO vychází především ze Zákona č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí. Informace o životním prostředí se týkají především stavu složek životního prostředí včetně geneticky modifikovaných organismů, využívání přírodních zdrojů, stavu veřejného zdraví, stavu kulturních a architektonických památek, mezinárodních, státních a regionálních akčních plánech, jichž se ČR účastní, a podává o nich odpovídající zprávy. Dalším významným dokumentem je Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, který byl schválen v roce 2000. V současné době je koncipován jako Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na období 2016-2025. Metodický pokyn MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty vyplývá ze zákona č. 123/1998 Sb., informuje vedení škol o EVVO, doporučuje zpracování školního plánu EVVO a ustanovení školního koordinátora EVVO. Environmentální výchova dále vychází z Národní strategie pro udržitelný rozvoj a jejího akčního plánu do roku 2015 s výhledem do roku 2020, z Dekády výchovy pro udržitelný rozvoj a také z krajské

koncepte environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (konkrétně z KK EVVO Jihočeského kraje na období 2012-2020).

Školní plán ekologické výchovy (ŠPEV) má být nedílnou součástí koncepce školy. ŠPEV je zpracován v písemné podobě a je veřejným dokumentem prezentovaným na místě dostupném širšímu spektru cílových skupin, tedy konkrétně především pedagogům, žákům, rodičům i zřizovatelům. Umožňuje efektivně koordinovat EVVO na konkrétní škole i jednotlivé aktivity zaměřené na tuto problematiku v prostředí konkrétní školy. Je žádoucí, aby ŠPEV korespondoval s obsahem učiva stanoveným kurikulárními dokumenty (dosud platnými původními osnovami či nově vznikajícími učebními dokumenty). Zahrnuje konkrétní aktivity celé školy, a to v rámci školní i mimoškolní činnosti. (Švecová, 2012)

Součástí školního plánu EVVO je i krátkodobý neboli akční plán, který je vypracován vždy na jeden školní rok a zahrnuje v sobě plánované školní akce a aktivity směřující k EVVO. Bere v úvahu možnosti daného školního roku, ale vždy vychází z dlouhodobého plánu.

2.3. Úloha koordinátora EV na škole:

- sestavuje ve spolupráci s vedením školy a týmem pedagogů dlouhodobý plán EV a jeho realizační část pro školní rok (ŠPEV),
- sleduje jeho realizaci a provádí průběžnou kontrolu jeho naplňování,
- zvyšuje si odbornou a metodickou připravenost absolvováním specializačního studia,
- spolupracuje s vedením školy,
- koordinuje aktivity k EV na škole,
- účastní se dalšího vzdělávání pro koordinátory EV,
- navazuje kontakty s dalšími školami, dalšími subjekty v oblasti EV,
- podněcuje kontakty s rodiči, s dalšími subjekty v oblasti EV,
- organizuje nebo přispívá k organizaci akcí EV na škole a koordinuje je,
- podněcuje a organizačně přispívá k ekologizaci provozu škol. (Švecová, 2012)

3. METODIKA

Pro zjištění stavu rozvoje a vztahu pedagogů k environmentální výchově na naší škole jsem využila metody dotazníku (dotazník pro pedagogy) a SWOT analýzy.

3.1. Dotazník pro pedagogy

Pomocí tohoto dotazníku zmapuji, jaký vztah mají pedagogové naší školy k environmentální výchově a jak se staví k jejímu rozvoji na škole.

Dotazník pro pedagogy:

Hodící se odpovědi zakroužkujte.

Učím na 1. stupni 2. stupni.

1. O environmentální výchovu se:

Zajímám, vyhledávám si informace.

Zajímám.

Docela zajímám.

Nezajímám, ale vím, co to je.

Nevím, co EV je.

Jiná odpověď:

2. Můj vztah k rozvíjející se EV na naší škole je:

Zcela kladný

Spíše kladný

Spíše záporný

Zcela záporný

Nevím, jak odpovědět

Jiná odpověď:

3. Na rozvoji EV na naší škole se:

Chci podílet aktivně.

Chci, ale jen pasivně. Kreativitu nechám ostatním.

Nechci podílet, ale v případě nutnosti splním zadaný úkol.

Vůbec nechci podílet.

Jiná odpověď:

4. Pokud by se na naší škole tvořil „Ekotým“ z řad pedagogů:

Chci se přihlásit a aktivně se zapojit.

Chci se přihlásit a plnit zadané úkoly.

Nepřihlásím se.

Jiná odpověď:

5. Co byste zařadili do „Ekokodexu“ naší školy? (př. Šetříme vodou, šetříme energií - zhasínáme, učíme se vnímat krásu přírody, sledujeme svůj ekostopu). Uveďte vlastní nápady.

.....

3.2. SWOT analýza

Vypracovala jsem jednotlivé body SWOT analýzy vzhledem k podmínkám naší školy podle materiálů předložených na vzdělávacím portálu pro specializační studium koordinátorů EVVO. Jednotlivé body jsem prokonzultovala s vedením školy a následně je předložila jednotlivým pedagogům k doplnění. Opět následovala konzultace s vedením školy.

4. PRAKTICKÁ ČÁST S VÝSLEDKY PRÁCE

4.1. Charakteristika školy

„Naše škola se snaží vychovat a vzdělávat žáky v sebevědomé a úspěšné osobnosti.“

Obr.č. 1. Hlavní vchod ZŠ a MŠ Nerudova 9, České Budějovice

Základní škola Nerudova patří mezi starší sídlištní školy města. Nachází se v Českých Budějovicích v lokalitě Pražského předměstí na pravém břehu Vltavy. Byla postavena v roce 1957 jako úplná škola s kapacitou 20 tříd. Od 1. 1.1996 je škola právním subjektem. V roce 2002 byla škola zasažena povodněmi, které si vyžádaly rozsáhlé opravy. Školní rok 2002/2003 začal s jednoměsíčním zpožděním s nově rekonstruovanými tělocvičnami, šatnami, pavilonem školní družiny a školní jídelnou. Ve školním roce 2004/2005 byla sloučena se základní školou Čechova a stala se nástupnickou školou. V současné době se škola skládá z těchto částí:

- základní škola
- školní družina
- školní jídelna
- mateřská škola v Nemanicích

Základní škola má 4 tělocvičny, velký sportovní areál, pavilon školní družiny, rozsáhlý pozemek a zázemí pro sportovní a rekreační využití dětí.

Ve školním roce 2015/2016 navštěvuje školu 894 žáků. Počet tříd je 37, z toho 4 třídy (po jedné v ročníku) s výukou zaměřenou na matematiku a přírodovědné předměty na druhém stupni. V těchto třídách jsou žáci se zájmem o matematiku z celého města.

Obr. č.2. Areál školy

Ekologizace provozu školy

V rámci ekologizace provozu školy se ve školním roce 2014/2015 vyměnila okna na budově Čéčova a zároveň se tato budova zateplila, čímž je zamezeno zbytečným tepelným ztrátám.

V rámci snižování odpadů se zavedly na chodbách koše na plastový odpad. V tomto školním roce 2015/2016 povedeme žáky k vytrídění papírového odpadu (převážně v hodinách Vv, Pč, ČSP atd.), který bude ekologicky zlikvidován při sběrové akci. Každá učebna bude vybavena kartonovou krabicí, kterou si žáci dané třídy samostatně ozdobí v hodinách Vv, popřípadě Pč, pod dohledem pedagoga. Dále bude každá učebna vybavena letákem „Co do koše nepatří“, který dětem pomůže při třídění odpadu.

Školní koordinátor EVVO:

Mgr. Jana Kittelová

pedagog pro 2. stupeň ZŠ, s aprobační přírodopis a tělesná výchova

v současnosti studující specializační studium pro koordinátory EVVO

Školní tým:

V současné době není ustanoven. Jeho vytvoření je jednou z vizí EVVO budoucího období.

4.2. Aktivita zaměřené na EVVO:

Sběrové aktivity:

- sběrová akce papíru - 3x ročně, spojena se soutěží tříd
proběhnou v říjnu, dubnu, červnu
- celoroční sběr
 - ✓ hliníku - spojen se soutěží tříd
 - ✓ umělohmotných víček PET lahví
 - ✓ pomerančové kůry - spojen se soutěží tříd
 - ✓ staré baterie
 - ✓ prázdné náplně do tiskáren
 - ✓ drobné nefunkční elektrospotřebiče
- před školou umístěny kontejnery na recyklovatelný odpad

Projekt: Recyklohraní

Škola se od září 2014 zapojila do celorepublikové akce Recyklohraní aneb uklidme si svět. V tomto školním roce se zaměříme na sběr prázdných baterií, náplní do tiskáren a nefunkčních drobných elektrospotřebičů, za které škola získává body. Tyto body můžeme následně vyměnit za hmotné ceny. Ve školním roce 2014/2015 škola směnila body za míčky na softball, které žáci využívají při tělesné výchově.

Venkovní učebna

V létě 2014 byla na školní zahradě vybudována nová venkovní učebna, vybavená stoly, lavicemi a tabulí. Učitelé mají možnost této učebny využívat s ohledem na počasí. Využití učebny se nejvíce hodí pro prvouku, přírodovědu, přírodopis, výtvarnou výchovu, člověk a svět práce, pracovní činnosti, ale lze ji využít i v ostatních předmětech.

Účast na soutěžích:

- přírodovědný Klokan
- biologická, zeměpisná, dějepisná, fyzikální, chemická, matematická olympiáda
- výtvarné a literární soutěže s tematikou EVVO
- soutěže pořádané Klubem ekologické výchovy
- soutěž dopravní výchovy
- sportovní soutěže
- soutěže s tematikou EVVO

Spolupráce:

- s rodiči - získávání zájmu rodičů pro ekologické aktivity školy
„Den otevřených dveří“ pro rodiče a širokou veřejnost
„Zahradní slavnost“ pro rodiče a širokou veřejnost
- s centrem ekologické výchovy Cassiopeia v Českých Budějovicích
- se státními organizacemi - Policií ČR
- s občanským sdružením Theia
- s předškolními zařízeními ve městě
- s malotřídními školami - Hrdějovice, Borek, Mladé

Nástěnky a výstavky:

- tematické výstavy a nástěnky výrobků žáků školy (Vánoce, Velikonoce, herbářový list atd.)
- nástěnky s environmentální tematikou (významné dny, problematika udržitelnosti zdrojů, ochrana přírody atd.)

Zdravá výživa, zdravý způsob života

- pitný režim
- zařazování témat zdravé výživy v plánech učiva výchovy ke zdraví, prvouky, přírodovědy, přírodopisu, chemie
- zařazování témat protidrogové prevence do všech oborů základního vzdělání - školní plán minimální prevence
- pěstování správných hygienických návyků při všech činnostech ve škole i volnočasových aktivitách
- vést žáky k pohybovým aktivitám - účast na sportovních soutěžích
- přednášky „Prevence neplánovaných těhotenství a interrupcí“
- volitelné předměty (pro II. stupeň): sportovní výchova, seminář z chemie, domácnost, seminář z dějepisu, seminář z českého jazyka, konverzace z anglického jazyka, konverzace z německého jazyka

Projekt: Ovoce a zelenina do škol

I v tomto školním roce se škola účastní evropského projektu „Ovoce a zelenina do škol“ s finanční podporou Evropské unie. Tohoto projektu se účastní žáci 1.-5. ročníků, kteří 1x týdně budou dostávat ovoce či zeleninu ke svačině.

4.3. Zařazení EV do ŠVP

Environmentální výchova je začleňována do jednotlivých předmětů jako průřezová témata a to v těchto základních tematických okruzích:

1. Ekosystémy
2. Základní podmínky života
3. Lidské aktivity a problémy životního prostředí
4. Vztah člověka k prostředí

Zařazení environmentální výchovy do výuky:

1. stupeň:

Tematické okruhy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Ekosystémy		Prv		Př	
Základní podmínky života				Př	Př Pč
Lidské aktivity a problémy ŽP	Prv			Př	Př
Vztah člověka k prostředí	Prv Vv Pč	Prv Pč	Pč	Př Pč	Př Pč

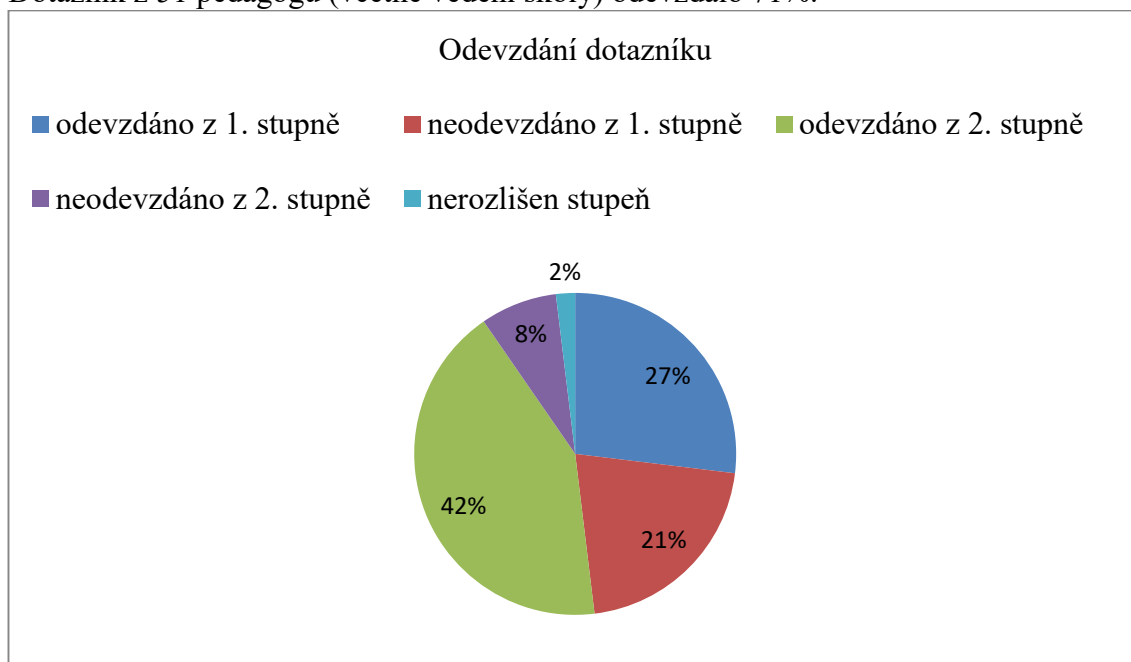
2. stupeň:

Tematické okruhy	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ekosystémy	Př	Př Z		Př
Základní podmínky života	F Př Z	D F VZ	D F	D Př
Lidské aktivity a problémy ŽP	Př Z	Ov	F Ch Př	F Ch Př ČSP
Vztah člověka k prostředí	Př Z Vv	Př Vv VZ	F Ch Př	F Ch Př

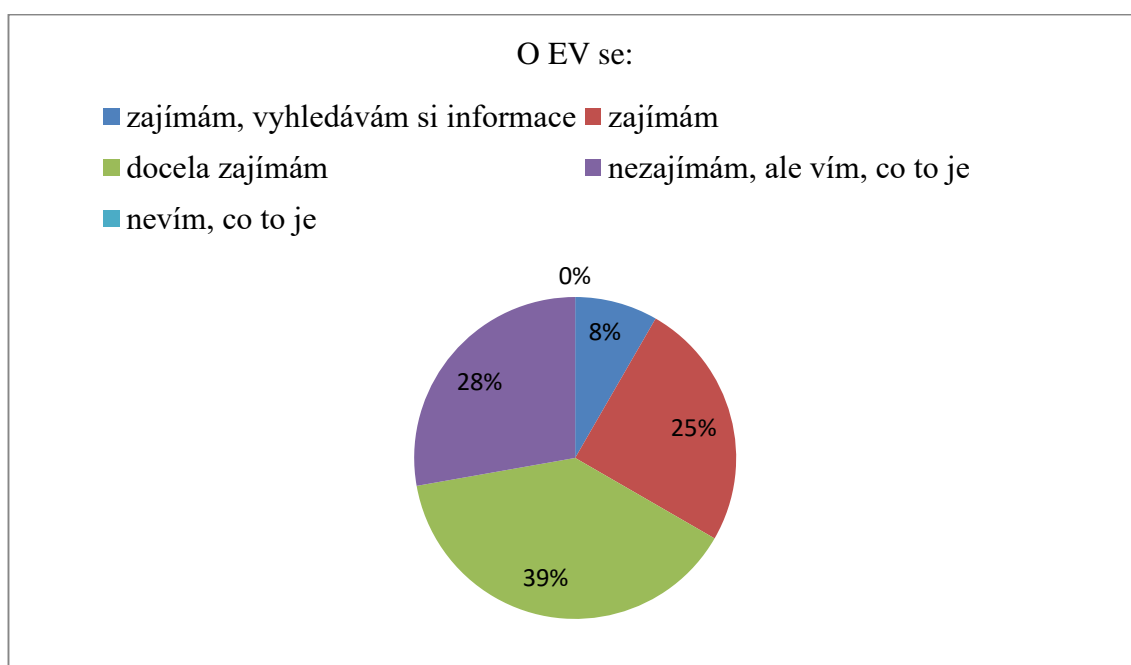
		ČSP	Vv VZ	Vv

4.4. Vyhodnocení „Dotazníku pro pedagogy“

Dotazník z 51 pedagogů (včetně vedení školy) odevzdalo 71%.

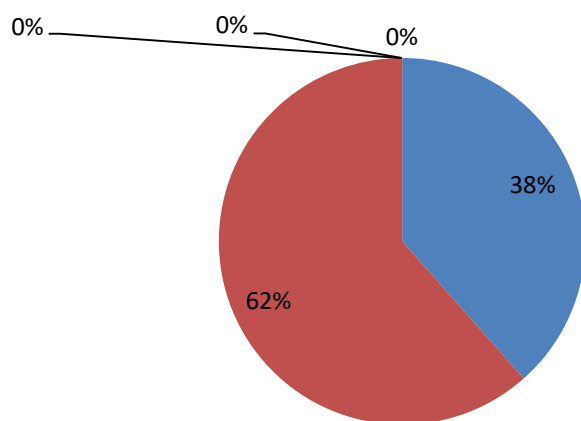

Následující výsledky jsou počítány z odevzdaných dotazníků.

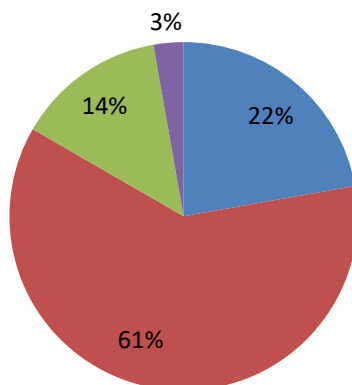
Můj vztah k rozvíjející se EV na škole je:

- zcela kladný
- spíše kladný
- spíše záporný
- zcela záporný
- nevím, jak odpovědět

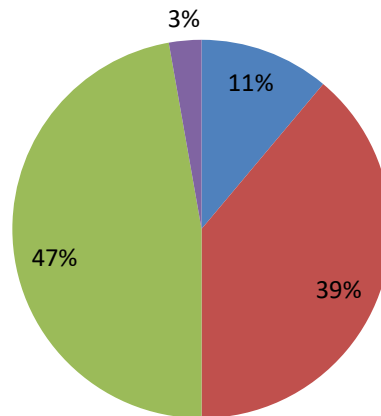
Na rozvoji EV na naší škole se:

- chci podílet aktivně
- chci podílet, ale jen pasivně. Kreativitu nechám ostatním.
- Nechci podílet, ale v případě nutnosti splním zadaný úkol.
- Vůbec nechci podílet.

Pokud by se na naší škole tvořil Ekotým z řad pedagogů:

- chci se přihlásit a aktivně se zapojit
- chci se přihlásit a plnit zadané úkoly
- nepřihlásím se
- jiná odpověď: podpora EV podle aktuálních možností

Co byste zařadili do „Ekokodexu“ naší školy?

Na tuto otázku odpovídali pedagogové různými návrhy. Například: „Šetříme na správném místě“, „Třídíme odpady“, „Zhasínáme“, „Poznáváme přírodu“ atd..

Z dotazníku vyplývá, že pedagogové naší školy jsou environmentální výchově nakloněni a neměl by být tudíž problém zkvalitnit začlenění EV do učebního procesu.

4. 5. SWOT analýza stavu environmentální výchovy na ZŠ Nerudova

SWOT analýza byla vypracována pro zjištění stavu environmentální výchovy, vzdělání a osvěty na naší škole.

Silné stránky:

- Ustanovený koordinátor EV
- Koordinátor studující specializační studium
- Zájem ze strany vedení školy
- Spolupráce s ekocentrem Cassiopeia a občanským sdružením Theia

- Pro výuku se využívá moderních technologií (interaktivní tabule)
- Efektivní třídění odpadu
- Snaha o minimalizaci odpadu
- Zapojení do projektu recyklohraní
- Sběr pomerančové kůry a hliníku
- Sběr PET víček na dobročinné účely
- Pořádání vánočních a velikonočních výstav z výrobků žáků
- Účast na soutěžích s environmentální tematikou
- Vytvořený akční (roční) plán EV
- Možnosti DVVP v oblasti EV pro všechny pedagogy
- Nástěnky s EV tematikou
- Poměrně velké množství nabízených volitelných předmětů a mimoškolních aktivit (kroužků)
- Podpora zdravého životního stylu (př. Ovoce do škol, Zdravé zuby, sportovní aktivity a jiné)

Slabé stránky:

- Chybějí strategické dokumenty – dlouhodobý plán EV
- Není vytvořen „Ekotým“ z řad pedagogů
- Malé využití školní zahrádky
- Malý zájem o školení v oblasti EV
- Nízká mezipředmětová spolupráce
- Malá zkušenost s tvorbou projektů pro získání finanční podpory z grantů
- Absence projektových dnů s tématy EV
- Malé zapojení terénní výuky

Příležitosti a vize:

- Další vzdělávání pedagogů v oblasti EV
- Vytváření školních projektových dnů s tématy EV
- Vytvoření „Ekotýmu“ z řad pedagogů
- Vytvoření „Eko-kodexu“ školy
- Úprava školní zahrady – širší využití v předmětech

- Zlepšení spolupráce s neziskovými organizacemi a ekocentry
- Lepší využívání finančních zdrojů – granty, projekty
- Využívání a zapojování do projektů s tematikou EV, které se objeví během školního roku
- Zlepšení spolupráce s rodiči a veřejností

Rizika a hrozby:

- Finanční prostředky
- Malá spolupráce s ostatními školami
- Neochota žáků udělat cokoliv navíc
- Vysoká zatíženost pedagogů a s tím částečně spojená neochota se podílet na rozvoji EV

Z vyhodnocení SWOT analýzy vyplývá, že v oblasti EVVO máme stále co zlepšovat. Pro následující období bych ráda jako prioritu v rámci EVVO, s podporou vedení školy, vytvořila „Ekotým“ z řad pedagogů. Vzhledem k pozitivním výsledkům vyplývajícím z dotazníku pro pedagogy, máme na škole učitele, kteří by se na rozvoji EVVO rádi podíleli. Tento „Ekotým“ by se zabýval, ve spolupráci s dětmi, např. realizací projektových dnů, vytvořením „Ekokodexu“ školy, úpravou školní zahrádky, projekty ve spolupráci s jinými organizacemi. Činnost „Ekotýmu“ bude vždy řádně naplánována a zahrnuta do ročního plánu EVVO daného školního roku.

Jako druhý krok pro zlepšování začleňování EVVO do učebního procesu vidím další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti EVVO. Předpokládám, že učitelé, kteří by se stali členy „Ekotýmu“ uvítají možnosti rozšíření znalostí v oblasti EVVO a UR.

Velmi důležitým bodem pro zlepšení přijetí EVVO je motivování žáků v této oblasti, které by mohlo působit např. prostřednictvím projektových dnů a soutěží s tematikou EV.

5. ZÁVĚR

Environmentální výchova, vzdělání a osvěta směřující k udržitelnému rozvoji se v současné době stává jednou ze zásadních složek v procesu všeobecného vzdělávání. Začít vést společnost k ohleduplnějšímu přístupu k životnímu prostředí, k řešení a odstraňování problémů životního prostředí, jak si klade za cíl Státní program EVVO, je třeba už na základních a mateřských školách. Je zapotřebí, aby žáci své poznatky z oblasti EVVO byli schopni přenést do praxe, do života. A i v dospělosti se jimi řídili a uplatňovali je ve výchově svých dětí.

Školní plán environmentální výchovy, vzdělání a osvěty má být nápomocen všem pedagogům naší školy při tomto náročném úkolu.

„Zemi nedědíme po předcích, nýbrž si ji jen půjčujeme od našich dětí.“

Antoine de Saint-Exupéry

6. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

Jiříková, E., Pána, L., Švecová, M. Ekologizace provozu školy. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012, 108 s. ISBN 978-80-87472-15-6.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. Pedagogický slovník. 2. rozšířené a přepracované vydání. Praha 1998: Portál, 328s.

Skalková, J. Obecná didaktika. Praha: VIS PedF UK, 1999. 250 s.

Studijní materiály poskytnuté v rámci specializačního studia pro koordinátory EVVO.

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Základní a Mateřská škola, Nerudova 9, České Budějovice

Švecová, M., Kvasničková, D., Jiříková, E., Foit, J. Ekologie v praxi. Šumperk: Střední odborná škola, Zemědělská 3, 2013, 267 s.

Švecová, M. Role a funkce koordinátora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. 1. Vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012, 98 s. ISBN 978-80-87472-40-8.

Fotografie:

Obr.č.1.: z archívu autorky

Obr.č.2.: Mapy.cz: [online]. 2016, 2.4.2016 12:10 [cit. 2016-04-02]. Dostupný

z WWW: < <https://mapy.cz/letecka-2012?x=14.4653143&y=48.9858704&z=17&l=0>>

7. SAMOSTATNÁ PŘÍLOHA

CD: Školní program environmentální výchovy, vzdělání a osvěty, ZŠ a MŠ Nerudova,
České Budějovice